Haatmisdrijven in de Europese Unie

De artikelen 1, 10, 21 en 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie waarborgen respectievelijk het recht op menselijke waardigheid, op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, op non-discriminatie en op een doeltreffende voorziening in rechte en een onpartijdig gerecht.

Beleidscontext

Het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie verbiedt discriminatie en houdt bijgevolg voor de lidstaten van de EU de verplichting misdrijven uit racisme, vreemdelingenhaat of religieuze onverdraagzaamheid of op grond van de handicap, seksuele geaardheid of genderidentiteit van een persoon te bestrijden.

Er is meer politieke wil van de kant van beleidsmakers in de EU-lidstaten nodig om vooroordelen tegen bepaalde groepen uit de weg te ruimen en de schade die hierdoor bij slachtoffers, bij andere leden van dezelfde groep en in de maatschappij als geheel ontstaat, te vergoeden. Te veel mensen in de EU worden misbruikt louter vanwege hun – vermeende en/of echte – afkomst, geloof, levensstijl of fysieke voorkomen.

Het FRA heeft twee rapporten over haatmisdrijven uitgebracht, die samen een vergelijkende analyse geven van het bestaande wettelijke kader, individuele ervaringen met misdrijven op basis van vooroordelen en de stand van zaken met betrekking tot officiële gegevensverzameling in alle 27 EU-lidstaten. *Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights* gaat in op de grondrechtaspecten van haatmisdrijven, biedt een vergelijkende analyse van mechanismen voor het verzamelen van officiële gegevens en bekijkt mogelijkheden om de reikwijdte van de verzameling van officiële gegevens uit te breiden. *EU-MIDIS Data in Focus 6: Minorities as victims of crime* bevat gegevens over de ervaringen van respondenten als slachtoffer van vijf soorten misdrijven, uiteenlopend van diefstal tot ernstige intimidatie.

Belangrijkste problemen

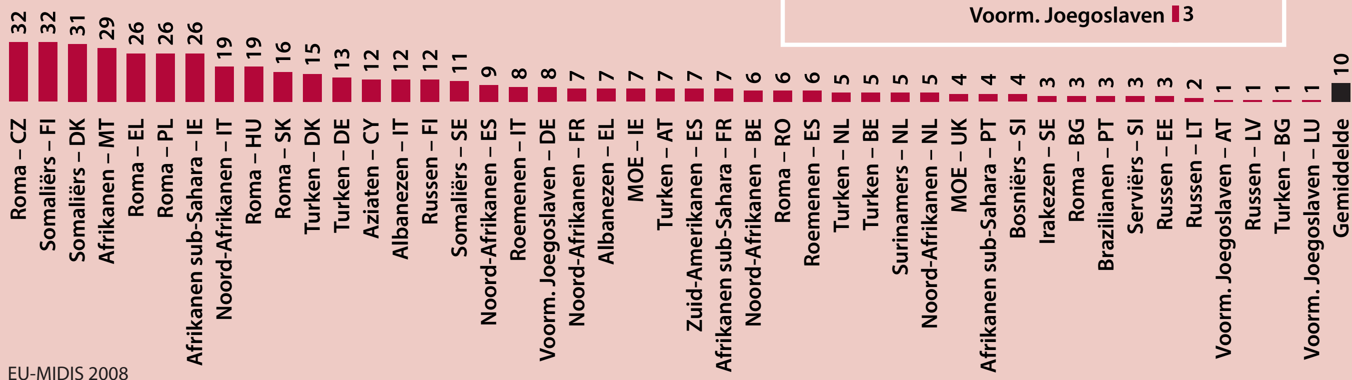
Ondanks de inspanningen van de EU-lidstaten om discriminatie en onverdraagzaamheid, waaronder haatmisdrijven, te bestrijden, zijn er aanwijzingen dat de situatie zich niet verbetert. Integendeel, in de laatste paar jaar hebben schendingen van de grondrechten van personen die in de EU wonen, zich voortgezet en hebben zich nieuwe schendingen voorgedaan, waarbij sprake was van verbaal geweld, fysieke geweldpleging of zelfs moorden op grond van vooroordelen.

Uit de Enquête van de Europese Unie naar minderheden en discriminatie (EU-MIDIS) uit 2008, die werd uitgevoerd onder 23 500 respondenten met een etnischeminderheids- of migrantenachtergrond, kwam naar voren dat meer dan een op de vier respondenten uit de volgende groepen zichzelf als slachtoffer beschouwde van 'raciaal gemotiveerde', persoonlijk tegen hen gerichte misdrijven (geweldpleging of bedreiging, of ernstige intimidatie) gedurende de twaalf maanden die aan de enquête voorafgingen: Roma in de Tsjechische Republiek, Somali in Finland, Somali in Denemarken, Afrikanen in Malta, Roma in Griekenland, Roma in Polen en Afrikanen uit het gebied ten zuiden van de Sahara in Ierland (zie figuur).

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft in een aantal zaken geoordeeld dat landen de motieven achter racistische misdrijven of achter misdrijven met een religieuze achtergrond duidelijk moeten vermelden. Als aan de op vooroordelen gebaseerde motieven van misdrijven wordt voorbijgegaan, staat dat gelijk aan een schending van artikel 14 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens.

De reden waarom het Hof zoveel nadruk legt op de op vooroordelen gebaseerde motieven die aan haatmisdrijven ten grondslag liggen, is dat daders die mensen tot slachtoffer maken om wat ze zijn of om wat ze geacht worden te zijn, een sterk vernederende boodschap overbrengen, namelijk dat het slachtoffer geen individu is met zijn of haar persoonlijkheid, capaciteiten en ervaring, maar slechts een anoniem lid van een groep met één kenmerk. De dader impliceert daarmee dat de rechten van die groep kunnen – of zelfs zouden moeten – worden genegeerd, wat een duidelijke schending inhoudt van de grondbeginselen van de EU op het gebied van democratie en gelijkheid.

Uit onderzoek blijkt dat slachtoffers en getuigen van haatmisdrijven vaak geen aangifte doen bij rechtshandhavingsinstanties of het strafrechtstelsel en het misdrijf niet melden bij niet-gouvernementele organisaties of groepen voor slachtofferhulp. Met het resultaat dat veel misdrijven niet worden aangegeven, en niet vervolgd worden en hierdoor r onzichtbaar

Opmerkingen: Vraag DD4-DE5: Bent u van mening dat [dit incident/een van deze incidenten] IN DE AFGELOPEN 12 MAANDEN deels of volledig heeft/hebben plaatsgevonden vanwege uw migranten-/minderheidsachtergrond?; MOE = Midden- en Oost-Europeanen.
Bron: FRA (2012), EU-MIDIS Data in Focus 6: Minorities as victims of crime, *Figuur 5*

blijven. In dergelijke gevallen kunnen de rechten van slachtoffers niet volledig worden gerespecteerd of beschermd, wat inhoudt dat EU-lidstaten hun plichten jegens slachtoffers van misdrijven niet nakomen.

Stappen vooruit

Om haatmisdrijven te bestrijden en daarmee verband houdende schendingen van grondrechten aan te pakken, moeten de EU en haar lidstaten dergelijke misdrijven zichtbaarder maken en daders ter verantwoording roepen.

De 27 EU-lidstaten verschillen duidelijk in de gegevens die zij registreren en publiceren over motieven op basis van vooroordelen. Deze verschillen geven aan dat officiële mechanismen voor gegevensverzameling over haatmisdrijven in de EU vaak niet de werkelijke situatie weergeven. Uit de FRA-publicatie *Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights* blijkt dat slechts acht EU-lidstaten misdrijven registreren die worden gepleegd op grond van de (vermeende) seksuele geaardheid van het slachtoffer, en dat maar vier lidstaten gegevens over misdrijven tegen Roma verzamelen of publiceren.

De EU en haar lidstaten zouden wetten moeten aannemen die de lidstaten ertoe verplichten statistische gegevens inzake haatmisdrijven te verzamelen en te publiceren. Daartoe zouden in ieder geval gegevens moeten behoren over het aantal incidenten dat door het publiek wordt gemeld en door de autoriteiten wordt geregistreerd, evenals over het aantal veroordelingen van daders, de gronden waarop deze misdrijven discriminerend werden bevonden en de straffen waartoe de daders zijn veroordeeld.

Rechtshandhavingsinstanties en strafrechtstelsels zouden alert moeten zijn op aanwijzingen van motieven op basis van vooroordelen. Wetgevers zouden strengere straffen moeten overwegen voor haatmisdrijven om de ernst van deze misdrijven te benadrukken. Rechtbanken zouden in hun uitspraken publiekelijk meldingmoeten maken van motieven op basis van vooroordelen, om mensen bewust te maken van haatmisdrijven en duidelijk te maken dat het plegen van dergelijke misdrijven tot hogere straffen leidt.

Waar dat binnen de nationale wetgeving mogelijk is, zouden de EU-lidstaten gegevens over haatmisdrijven moeten uitsplitsen naar geslacht, leeftijd en andere variabelen, om een beter inzicht te verkrijgen in slachtoffer- en daderpatronen. Officiële mechanismen voor het verzamelen van gegevens met betrekking tot haatmisdrijven zouden moeten worden aangevuld met onderzoeken onder slachtoffers van misdrijven om meer inzicht te krijgen in de aard en omvang van niet-aangegeven misdrijven, de ervaringen van slachtoffers van misdrijven met rechtshandhaving, redenen voor het niet aangeven en de mate waarin slachtoffers van haatmisdrijven zich bewust zijn van hun rechten.

In het algemeen moet de meerderheid van de EU-lidstaten de reikwijdte van hun officiële gegevensverzameling inzake haatmisdrijven uitbreiden om:

- haatmisdrijven zichtbaar te maken in de EU;
- slachtoffers van haatmisdrijven de gelegenheid te geven schadevergoeding te eisen van daders;
- ervoor te zorgen dat de EU-lidstaten reageren op haatmisdrijven als zijnde een schending van grondrechten.

Aanvullende informatie:

De rapporten van het FRA over haatmisdrijven – *Making hate crime visible in the European Union: acknowledging victims' rights* en *EU-MIDIS Data in Focus 6: Minorities as victims of crime* – vindt u op: *http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources*

Een overzicht van de activiteiten van het FRA op het gebied van racisme op het werk en daarmee verband houdende onverdraagzaamheden is beschikbaar op: *http://fra.europa.eu/en/theme/racism-related-intolerances*

FRA – Bureau van de Europese Unie voor de Grondrechten
Schwarzenbergplatz 11 ■ 1040 Wenen ● Oostenrijk ▲ tel +43 158030-0 ■ fax +43 158030-699 ● fra.europa.eu ▲ info@fra.europa.eu
facebook.com/fundamentalrights ■ twitter.com/EURightsAgency

TK-31-12-265-NL-C

DE EUROPESE UNIE

Brussel, 21 maart 2012
(OR. fr)
7964/12
PRESSE 129

Verklaring van hoge vertegenwoordiger Catherine Ashton namens de Europese Unie naar aanleiding van de Internationale Dag ter bestrijding van rassendiscriminatie op 21 maart 2010

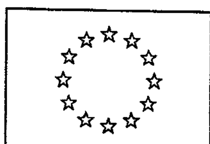
"De Europese Unie wil op de Internationale Dag ter bestrijding van rassendiscriminatie haar voortdurende engagement voor de bestrijding van alle vormen van racisme en vreemdelingenhaat onderstrepen. Rassendiscriminatie is in strijd met de waarden waarop de EU is gebaseerd en wij leveren zowel binnen de EU als elders in de wereld onverdroten inspanningen om deze discriminatie uit te bannen. Dat gebeurt onder meer in de vorm van wetgeving, bewustmakingscampagnes en steunverlening aan projecten van maatschappelijke organisaties.

De wereldwijde inspanningen voor de bestrijding van racisme zijn gebaseerd op het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie (ICERD). Wij roepen alle staten op dit verdrag zo spoedig mogelijk te ratificeren en ten uitvoer te leggen."

P E R S

Wetstraat 175 B – 1048 BRUSSEL Tel.: +32 (0)2 281 6319 Fax: +32 (0)2 281 8026
press.office@consilium.europa.eu http://www.consilium.europa.eu/Newsroom

Ref. Ares(2012)302479 - 14/03/2012

EUROPESE COMMISSIE
Directoraat-generaal Justitie

Directoraat C: Grondrechten en burgerschap van de Unie
Eenheid C1: Grondrechten en rechten van het kind
Hoofd van de eenheid

Brussel
JUST/C1/AEP/am/299508s

J.P. Van den Wittenboer
Voorzitter van IFUD of Human Rights
Kastanje 28
5731 NK Mierlo
Nederland

Geachte heer Van den Wittenboer,

Dank voor uw brief van 27 januari 2012 aan de heer Barroso. Ik antwoord namens hem omdat kwesties betreffende de grondrechten deel uitmaken van de portefeuille van vicevoorzitter Reding, commissaris voor Justitie, Grondrechten en Burgerschap.

In uw brief spreekt u uw bezorgdheid uit over het vertoon van nazisymbolen in het openbaar in Nederland. U bent van mening dat dit aanzet tot haat en u verzoekt de Commissie hiertegen op te treden.

De Europese Commissie verwerpt alle vormen en uitingen van intolerantie, omdat die onverenigbaar zijn met de waarden en beginselen die ten grondslag liggen aan de EU. De Commissie bestrijdt deze verschijnselen met alle middelen waarover zij krachtens de Verdragen beschikt.

Kaderbesluit 2008/913/JBZ inzake de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht verplicht alle EU-lidstaten ertoe het opzettelijk publiekelijk aanzetten tot geweld of haat jegens een groep personen, of een lid van die groep, die op basis van ras, huidskleur, godsdienst, afstamming, dan wel nationale of etnische afkomst wordt gedefinieerd, strafbaar te stellen. Ook het verspreiden of uitdelen van geschriften, afbeeldingen of ander materiaal kan hieronder vallen. Het kaderbesluit moest uiterlijk op 28 november 2010 door de lidstaten in nationaal recht zijn omgezet.

Hoewel het gebruik van nazisymbolen als zodanig niet verboden is krachtens het EU-recht, kan het in sommige gevallen wel onder kaderbesluit 2008/913/JBZ vallen. De nationale autoriteiten, i.e. de politie en de rechter, moeten elk geval afzonderlijk onderzoeken om vast te stellen of er sprake is van het opzettelijk aanzetten tot geweld of haat.

De Commissie volgt de omzetting van het kaderbesluit door de lidstaten zo goed mogelijk en werkt momenteel aan een analyse van de omzettingsmaatregelen die door de lidstaten, waaronder Nederland, zijn meegedeeld. De Commissie is volgens de Verdragen tot 1 december 2014 niet bevoegd inbreukprocedures in te leiden op basis van kaderbesluiten. Zij zal echter in 2013 wel een rapport opstellen over de omzetting van kaderbesluit 2008/913/JBZ.

Hoogachtend,

Emmanuel Crabit

Europese Commissie, B-1049 Brussel - België. Tel: (32-2) 299 11 11.
Kantooradres: MO59 5/009. Doorkiesnummer: (32-2) 298 54 96. Fax: (32-2) 296 76 23.